

МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто приклади організації співпраці студентів та адміністрації закладів вищої освіти: американський, англійський, польський і французький. Описуються переваги і недоліки кожної із розглянутих міжнародних систем. Проаналізовано можливість вдосконалення української системи студентського самоврядування використовуючи кращі практики міжнародного досвіду.

Ключові слова: самоврядування, університет, студент, вища освіта.

Abstract

Four examples of approaches to the development of cooperation between students and the administration of higher educational institutions are considered: American, English, Polish and French. The advantage and disadvantages of each of the considered international systems are described. The possibility of improving the Ukrainian student government system based on international experience is analyzed.

Keywords: Self-Government, University, Student, Higher Education.

Вступ

Висока ступінь ефективності сучасного підходу управління закладами вищої освіти (ЗВО) базується на дотриманні наступних принципів [1, 2]:

- демократичності, діяльність закладу вищої освіти має враховувати пропозиції основних стейкхолдерів, зокрема членів педагогічного та студентського колективів;
- відкритості, систематично публічно звітувати про свою роботу перед колективом працівників навчального закладу.

Ознакою демократичного суспільства є залучення його членів до представницьких органів самоврядування. В розрізі ЗВО законодавством передбачено діяльність органів студентського самоврядування (студентські самоврядування, парламенти, сенати, наукові студентські товариства, професійні і громадські об'єднання тощо).

Результати дослідження

Студентське самоврядування – це форма управління, за якої студенти на рівні академічної групи, факультету, гуртожитку, курсу, спеціальності, студентського містечка, іншого структурного підрозділу ЗВО мають право самостійно вирішувати питання внутрішнього управління. Головна мета діяльності органів студентського самоврядування полягає передусім у створенні умов самореалізації молодих людей в інтересах особистості, суспільства і держави.

Студентське самоврядування відіграє значну роль у відстоюванні прав та інтересів студентів, виховуванні їх лідерських якостей, організації раціонального дозвілля молоді [3]. Воно охоплює усі можливі сфери життєдіяльності ЗВО: навчально-виховну, науково-дослідну, спортивно-оздоровчу, відпочинок, участь у суспільно-громадському житті.

Ефективність запровадження в університеті студентського самоврядування підтверджується світовою практикою [4]. Воно є ознакою розвиненого громадянського суспільства, підтвердженням високого рівня самосвідомості студентства, демократичності відносин в середині університету. У європейських країнах органи студентського самоврядування перебувають у рівноправних партнерських стосунках з адміністрацією навчальних закладів. Ця формальна вимога європейського законодавства є надзвичайно корисною при втіленні її на практиці в університеті. Органи студентського самоврядування в університетах Європи є не просто представницькими, вони активно захищають інтереси студентів, виступаючи як своєрідні посередники між адміністрацією університету і студентською громадою, забезпечуючи їх ефективне спілкування. Серед рис, притаманних європейському самоврядному руху, можна виділити наступні:

- фінансування діяльності органів студентського самоврядування (ОСС) адміністрацією університету;

- прямі та таємні вибори до ОСС;
- відсутність студентських профспілок;
- забезпечення ОСС потужною інфраструктурною базою для здійснення своїх обов'язків (приміщенням, технікою, телекомунікаційним зв'язком);
- значний досвід роботи в демократичних умовах.

Розглянемо специфіку роботи ОСС у Франції, Англії, Польщі [2-5]. У Франції студенти мають змогу бути представленими у різноманітних установах закладах вищої освіти на всіх інституційних рівнях, у різноманітних органах на всіх рівнях діяльності університету (адміністративна рада, наукова рада, рада з питань якості навчання та університетського життя). Крім того, студенти можуть вступати в об'єднання на зразок асоціацій, спілок, синдикатів тощо. Проте найвпливовішим механізмом є представлення студентів на різних представницьких рівнях університетів. В їхніх університети функціонують різні ради: адміністративні ради, ради з питань навчання і університетського життя та наукової ради. Вибори до усіх трьох рад проводяться одночасно за окремими списками. Студенти обираються терміном на 2 роки, викладачі та адміністратор – на 4 роки. Студенти, обрані до цих рад, також представлені у різноманітних університетських комісіях, зокрема дисциплінарній та соціальній.

У Великобританії студентська спілка, студентський уряд або студентська рада існують у багатьох коледжах та університетах і часто мають власні будівлі або сукупність приміщень на території університету, займаються соціальною та організаційною діяльністю студентів. Разом з тим функціонують багато студентських спілок (на відміну від студрад Франції), які є заполітизованими і дуже часто відіграють роль навчальних центрів, які готують політиків, а також сприяють політичній кар'єрі своїх членів. Такі спілки проводять різноманітні кампанії, дебати тощо. У Великобританії голова студради, так званий «Sabbatical officer», є керівником, який працює повний робочий день і отримує заробітну плату. Більшість студрад також мають керівників, які працюють повний та неповний робочий день і не отримують зарплату – «non-sabbatical officers». Усі студради вищих навчальних закладів мають потужне фінансування. Фінансування їм надають університети, спілки випускників, державні установи, спонсори.

Цікавим є досвід діяльності польських органів студентського самоврядування, які, крім реального вирішення за допомогою цієї організації власних проблем, мають закріплене законом право брати участь у вирішенні загально університетських справ. Для цього студентська громада обирає своїх представників до колегіальних органів, які функціонують при університеті, зокрема до сенату університету і його комісії, наукової ради, контрольно-ревізійної комісії, бібліотечної ради тощо. Сенат університету – вищий управлінський орган, на зразок вченої ради. Згідно із законом максимальна кількість студентів, яку можуть обрати до колегіальних органів університету, становить 25% від загального складу колегіальних органів. Органом студентського самоврядування у Польщі є студентський парламент, делегатів якого обирають студенти університету або школи.

Певною особливістю вирізняється студентське самоврядування США, де кожен університет має свій студентський сенат («Student Senate» або «Student Board»). Це група студентів, яка офіційно «висловлює голос» студентів адміністрації університету, забезпечує демократичні висловлення, погляди, інтереси і думки. Студентський сенат діє разом із своєрідним відділом університету «Office of Student Life» (офіс студентського життя), який дбає про студентів, починаючи з часу вступу до університету і закінчуючи роботою з випускниками. Студентський сенат має своє приміщення в адміністративному корпусі університету, телефони, факс, електронну пошту і свою сторінку в Інтернеті, яка постійно оновлюється. На дверях офісу висить поштова скринька, в яку студенти опускають свої листи-звернення із запитаннями, скаргами, пропозиціями щодо роботи різних офісів університету, звертаються з проблемами, які потребують обговорення й вирішення.

В Україні в рамках діючого законодавства функціонують різні системи організації студентського самоврядування частина більше схожа на самоврядування Європейських країн, а частина із запозиченими елементами організації роботи студентського самоврядування США. Але в той же час є низка недоліків в напрямку практичної підготовки студентів [6], а саме:

1) студенти не зацікавлені бути активними. З введенням рейтингової системи оцінок стипендію можуть отримувати не більше 43% з групи, що зумовило збільшення розміру стипендій, але зменшило кількість претендентів на неї, тому більша частина студентів шукати роботу не за напрямом навчання.

2) відсутність зворотного зв'язку між адміністрацією ЗВО та ОСС. Студентські організації мають багато прав, проте механізми реалізації цих прав зазвичай не визначені або юридично складні для реалізації.

Висновки

Об'єднання студентів в студентські ради є досить ефективним інструментом впливу в різних сферах управління на рівні університетів. Органи студентського самоврядування успішно функціонують у різних країнах: Франція, де студенти мають змогу бути представленими у різноманітних установах вищої освіти на всіх інституційних рівнях, у різноманітних органах на всіх рівнях діяльності університету; у Великобританії, де голова студради, є керівником, який працює повний робочий день і отримує заробітну плату, більшість студрад також мають керівників, які працюють повний та неповний робочий день і не отримують зарплату, усі студради вищих навчальних закладів мають фінансування; польські органи студентського самоврядування мають закріплене законом право брати участь у вирішенні загально університетських справ; студентський сенат США діє разом із своєрідним відділом університету «Office of Student Life» (офіс студентського життя), який опікує студентів, починаючи з часу вступу до університету і закінчуючи роботою з випускниками. Досвід роботи студентського самоврядування провідних країн розглянутих країн використовується і в Україні, але поки що не так масштабно. Основною задачею для розвитку ОСС в нашій країні є мотивація студентів в громадській активності з метою підвищення якості освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Карпенко О. М. Высшее образование в странах мира: анализ данных образовательной статистики и глобальных рейтингов в сфере образования / О. М. Карпенко, М. Д. Бершадская // Монография – М.: Изд-во СГУ, 2009. – 244 с.
2. Неборский Е. В. Экономика образования США: университеты и капитализация // Монография. – Саарбрюккен: Издательство «LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co. KG», 2012. – 76 с.
3. Crow M. Linking Scientific Research to Societal Outcomes // AAAS Science and Technology Policy Yearbook 2001. Washington (DC), 2001. P. 129—131.
4. Weerts D. State Governments and Research Universities: A Framework for a Renewed Partnership. N. Y., 2002.
5. Соціально-економічний розвиток регіону: сучасні реалії та перспективи: Монографія / Я. В. Іванчук [таін.]; підзаг. ред. Н. І. Пилипів, В. В. Стефініна. – Івано-Франківськ: Видавець МПП «ТАЛЯ», 2017. – 435 с.
6. Коваль К. О. Міжнародні моделі інтеграції освіти, науки і бізнесу // К. О. Коваль, Я. В. Іванчук // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2017, – №4 (133). – С. 93 – 99.

Матюхіна Єлизавета Вікторівна — ст. гр. 1М-156, кафедра галузевого машинобудування, Вінницький національний технічний університет, e-mail: ivanchuck@ukr.net.

Іванчук Ярослав Володимирович — канд. техн. наук, доцент кафедри галузевого машинобудування, Вінницький національний технічний університет, e-mail: ivanchuck@ukr.net.

Коваль Костянтин Олегович — канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедри інтеграції навчання з виробництвом, Вінницький національний технічний університет, e-mail: kkoval@vntu.edu.ua.

Matiukhina Yelyzaveta V. — st. gr. 1M-15b, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ivanchuck@ukr.net.

Ivanchuk Yaroslav V. — Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of industrial engineering department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ivanchuck@ukr.net.

Koval Konstantyn O. — Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor, Head of training and production integration department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.